

Algemeen

Elke eerste zondag van de maand gaat deze Nieuwsbrief naar een groot aantal griffiers, adjunct-griffiers en andere medewerkers in en om raadsgriffies.

Doelstelling is om "iets juridisch" dat mij afgelopen maand het meest is opgevallen met de lezers te delen, en er waar mogelijk leermomenten uit te halen.

Dit alles om zoveel mogelijk gemeenteraden support te bieden bij het juridisch optimaliseren van hun besluitvormingsprocessen en andere werkzaamheden.

Thema voor deze Nieuwsbrief is: de raad op het gemeenschappelijke schild.

Grensoverschrijdend samenwerken op decentraal niveau

Alle gemeenten en provincies zijn met elkaar verbonden via een ingewikkeld stelsel aan gemeenschappelijke regelingen.

Denk hierbij aan Omgevingsdienst, GGD, Veiligheidsregio en Streekarchief. Een dergelijke regeling wordt uit de grond getrokken voor het uitvoeren van een of meer gemeentelijke taken.

De gemeente is die taak vervolgens kwijt, want deze wordt uitgevoerd door de gemeenschappelijke regeling (GR).

De raden van de deelnemende gemeenten zijn goed voor het geld maar hebben geen (directe) vinger in de pap. Tot 1 juli van dit jaar kon een raad (of konden provinciale staten) de oprichting dan wel wijziging van een GR feitelijk niet tegenhouden.

De raad op het GR-schild gehesen

Halverwege dit jaar verblijdde onze nationale wetgever de volksvertegenwoordigende organen van de decentrale overheden met een ingrijpend gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr).

Deze wetwijziging betekent een zekere doorbraak voor de mogelijkheid van deze organen om invloed uit te oefenen op het reilen en zeilen van GR-en waaraan hun gemeente of provincie of waterschap deelneemt.

Aan deze wetwijziging zijn jaren vooraf gegaan waarin het gemor vanuit gemeenteraden steeds luider klonk: wij zijn als gemeente verplicht om geld te pompen in een GR. Met dank aan het college dat ooit besloot om tot die regeling toe te treden of (sterker nog) zelf het initiatief nam tot oprichting van die regeling. Het Algemeen bestuur stelt de begroting vast en wij kunnen als raad niet veel meer dan tekenen bij het kruisje van de bankoverschrijving. Zonder echte invloed en zonder (echte) controlemogelijkheden.

Tijdig geïnformeerd

Mevrouw Bruins Slot heeft over de wetwijziging een informerende brief geschreven op 19 april van dit jaar.

Natuurlijk heeft die brief op de agenda van raad en provinciale staten gestaan. Vast en zeker niet op de lijst Ingekomen stukken, maar prominent als bespreekstuk. Met minder moeten raad en staten geen genoegen nemen.

Als het goed is hebben inmiddels -ruim 5 maanden na inwerkingtreding- alle raden en staten van gemeenten en provincies kennis genomen van de kansen en uitdagingen die de gewijzigde Wgr biedt om hun positie binnen bestaande GR-en op tal van punten te versterken.

Wellicht dat hierover inmiddels ook al raads- of statenbesluiten zijn genomen.

Wat zit er in het vat: een greep

Voortaan moet het college een zienswijze aan de raad vragen voordat tot een regeling wordt opgericht, tot een regeling wordt toetreden of een bestaande regeling wordt gewijzigd.

De gezamenlijke raden kunnen besluiten aanwijzen die het bestuur van een GR pas mag nemen nadat de raden van de deelnemende gemeenten een zienswijze over het voorgenomen besluit hebben kunnen geven.

Op een dergelijke zienswijze moet van de kant van het bestuur van de GR een schriftelijk en gemotiveerd oordeel komen voordat het besluit daadwerkelijk wordt genomen.
Ook kunnen de gezamenlijke raden besluiten dat uit hun gezamenlijke midden een adviescommissie wordt ingesteld, met een adviserende rol binnen een gemeenschappelijke regeling.
Als een regeling uit de bocht is gevlogen, kunnen de gezamenlijke raden besluiten tot het houden van een gezamenlijk raadsonderzoek.
Er is een actieve en passieve inlichtingenplicht vanuit het bestuur van een GR richting de raden van de deelnemende gemeenten.
Voor de andere vernieuwingen verwijst ik kortheidshalve naar de brief van mevrouw Bruins Slot d.d. 19 april 2022.

Wie doet wat, wie wacht op wie?

De wetswijziging kent twee categorieën vernieuwingen: direct werkende bepalingen en bepalingen die pas gaan werken nadat de bestaande regeling hierop is aangepast door de gezamenlijke colleges die een regeling in stand houden.
Het aanpassen van bestaande regelingen moet zijn voltooid op 1 juli 2024.
Wie moeten die bestaande regelingen aanpassen: de colleges van de deelnemende gemeenten.
Maar: dat kan pas ter hand worden genomen nadat de colleges van de raden hebben vernomen welke rol, plaats en positie die raden in het vervolg binnen de bestaande GR-en wensen in te nemen.

Kip of ei

Moet het college aan de raad een uitgewerkt voorstel doen, en kan de raad daar alleen “voor” of “tegen” zijn, zoals te doen gebruikelijk?
Of is het in dit geval de meest logische zaak dat de raad deze handschoen oppakt. En zonder collegeadvies naar zichzelf gaat kijken met de vraag: wat wil ik als raad aan beïnvloedings- en controle mogelijkheden hebben binnen GR-en waaraan ons college deelneemt?
Dualisme is uitgevonden onder meer om de raad beter uit de verf te laten komen waar het gaat om kaderstellen en controleren. De raad is niet voor niets Grondwettelijk hoofd van de gemeente!
Vanuit die positie geredeneerd, kan er maar één partij zijn die het voortouw neemt bij het aanpassen van de bestaande gemeenschappelijke regelingen: de gemeenteraad. Kan het zijn in nauwe samenwerking met de raden uit de andere deelnemende gemeenten aan een GR.

Heftig

Een dergelijke aanpak kan als cultuurshock worden ervaren. Immers hierop is het besluitvormingsproces van de gemiddelde gemeenteraad niet ingericht. Ook college en ambtelijke organisatie zijn dit niet gewend.
“Normaal” is dat de raad pas aan het eind van de pijplijn geduldig zit te wachten totdat het college zo vriendelijk is om hem een voorstel voor te leggen.
De aard en oorzaak van deze wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen vragen echter om een daarop toegesneden aanpak.
Met college en ambtelijke organisatie aan het eind van de pijplijn. Geduldig zitten te wachten totdat de raad zich heeft uitgesproken.